

การเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
กับปัจจัยทางค่านิยมประชากร

การวิเคราะห์โครงสร้างของประชากร (Structure of Population) โดยทั่วไปนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลในการเปลี่ยนแปลงทั้งขนาดและโครงสร้างทางประชากรเป็นสำคัญ ปัจจัยอันเป็นตัวกำหนดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้แก่ การเกิดการตายและการย้ายถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาถึงคุณลักษณะหรือองค์ประกอบทางค่านิยมประชากรที่สำคัญ ๆ เช่น อายุ เพศ สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ฯลฯ เป็นต้น จะช่วยให้ทราบถึงแนวโน้มและแบบแผนการเกิดการตายและการย้ายถิ่นของประชากรได้ดียิ่งขึ้น

ในเรื่องการศึกษาคือสื่อความหมายก็เช่นเดียวกัน กลุ่มประชากรที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน ย่อมจะมีลักษณะแบบแผนในการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกันไป ด้วย การวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร (Audience Analysis) โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบทางค่านิยมอายุของประชากรว่า มีความสัมพันธ์หรือความแตกต่างกับการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างไรหรือไม่ ย่อมจะทำให้ทราบถึงลักษณะแบบแผนในการศึกษาคือสื่อความหมายของประชากรในอีกลักษณะหนึ่ง

องค์ประกอบทางค่านิยมอายุ (Age Composition)

องค์ประกอบทางค่านิยมอายุ เป็นความรู้พื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการวิเคราะห์ทางค่านิยมประชากร ทั้งนี้เพราะอายุเป็นข้อมูลขั้นพื้นฐานที่สุดของคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชากร สัดส่วนของประชากรในแต่ละกลุ่มอายุที่ต่างกัน ในสังคมหนึ่ง มีผลต่ออัตราเกิดอัตราตาย สถานภาพการสมรส และการย้ายถิ่นอยู่มาก เป็นต้นว่า ในชุมชนหนึ่งที่ประชากรในวัยหนุ่มสาวมีมากและใกล้เคียงกัน อัตราการสมรสก็อาจจะสูง ทำให้อัตราเกิดสูงตามไปด้วย นอกจากนี้กลุ่มอายุที่ต่างกันของประชากรยังเป็นตัวกำหนดถึงความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนหนึ่ง ๆ ไปด้วย

โครงสร้างทางคานอายุของประชากรในเขตเมืองมักจะแตกต่างกันกับชนบท เพราะเมืองเป็นจุดศูนย์กลางของการขยายถิ่นเข้า โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ ๆ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ในเมืองจะมีสัดส่วนของเด็กและผู้สูงอายุอยู่น้อย แต่กลับจะมีสัดส่วนของประชากรที่เกิดในชนบทแต่ย้ายถิ่นเข้ามา
มากกว่า^{b๒}

สำหรับประเทศไทย อัตราส่วนของเด็กต่อประชากรทั้งหมดสูงมาก (ในต่างประเทศอัตราส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ต่อประชากรทั้งหมดจะมีประมาณร้อยละ ๒๕-๓๐) แต่ของไทยเรามีถึงร้อยละ ๔๕ ทำให้กำลังแรงงานของเรามีสัดส่วนที่ต่ำมาก ปัญหาการเลี้ยงดูเด็กมีมากขึ้น คือ คนไทยผู้ใหญ่ ๑๐ คนต้องเลี้ยงดูเด็กประมาณ ๕ คน ซึ่งในต่างประเทศแล้วผู้ใหญ่ ๑๐ คน มีภาระเลี้ยงดูเด็กเพียง ๓-๔ คนเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ผู้ใหญ่ของเรามีความสามารถในการผลิตสูงกว่าของเรา^{b๓}

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจและประชากรในเรื่ององค์ประกอบทางคานอายุ ปรากฏว่า ประชากรในเขตเมืองและชนบทมีกลุ่มอายุที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ประชากรชนบทมีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีมีเป็นสัดส่วนมากที่สุด และประชากรในช่วงอายุ ๑๕-๒๔ ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สามารถมีผลิตภาพ (productivity) มีเป็นสัดส่วนน้อยที่สุดในทางตรงข้าม ในพระนคร-ธนบุรีมีประชากรอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีเป็นสัดส่วนน้อยที่สุด แต่มีประชากรในช่วงที่มีผลิตภาพคืออายุ ๑๕-๒๔ ปี เป็นสัดส่วนมากที่สุด สำหรับประชากรในเขตเมืองต่างจังหวัดมีสัดส่วนอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ สัดส่วนของประชากรในช่วงที่เป็นภาระ (Dependency Age) คืออายุ ๐-๑๔ และ ๒๕ ปีขึ้นไป ต่อประชากรกลุ่มที่อยู่ในวัยที่มีผลิตภาพคือช่วงอายุ ๑๕-๒๔ ปีนั้น ในชนบทมีอัตราส่วนมากที่สุดและน้อยที่สุดในเขตเมือง^{b๔}

^{b๒} Johnson, James H. Urban Geography, An Introductory Analysis, 2nd ed., Pergamon Press Ltd., London (1973), p. 48

^{b๓} ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ "แนวโน้มการเพิ่มประชากรในประเทศไทย" ปัญหาจากการเพิ่มประชากรของไทย สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (๒๕๑๖) หน้า ๑๐

^{b๔} Visid Prachuabmoh & others, op. cit., p. 12

ข้อแตกต่างในโครงสร้างคานอายุระหว่างเขตเมืองและชนบท ยังแสดงให้เห็นว่า ทั้งเขตเมืองและชนบทประชากรของไทยส่วนใหญ่ยังเยาว์วัย ในพระนคร-ธนบุรีกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี และเกือบร้อยละ ๔๐ ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ประชากรในวัยต่ำเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญต่อการจัดบริการในการศึกษาและการสร้างงานเพื่อรับกับจำนวนประชากรที่จะเข้าสู่กำลังแรงงานในอนาคตมาก ^{๖๕}

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship)

ในการวิเคราะห์โครงสร้างทางประชากร เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบทางคานอายุกับความสัมพันธระหว่างบุคคลตามหัวข้อวิทยานิพนธ์นี้ โดยการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างเขตเมืองและชนบท (ตารางที่ ๖) นั้น ปรากฏว่า อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่เดินทางไปต่างถิ่น จำแนกตามความถี่ที่เดินทางและหมวดอายุของหัวหน้าครัวเรือน ในเขตชนบทเป็นผู้ที่เคยเดินทางไปต่างถิ่นอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี จำนวนร้อยละ ๔๓.๗ อายุ ๒๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๔๗.๓ อายุ ๔๕-๕๔ ปี ร้อยละ ๖๐.๔ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปร้อยละ ๖๐.๕ ผู้ที่ไม่เคยเดินทางไปต่างถิ่นอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีมีจำนวนร้อยละ ๒๔.๕ อายุ ๒๕-๔๔ ปีร้อยละ ๓๓.๕ อายุ ๔๕-๕๔ ปีร้อยละ ๒๒.๖ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปร้อยละ ๒๕.๖ แสดงให้เห็นว่า การเดินทางไปต่างถิ่นของประชากรในชนบทจะเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น เว้นแต่ในช่วงอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป ผู้ที่ไม่เคยเดินทางไปต่างถิ่นกลับมีจำนวนสูงสุด ซึ่งตรงกับรายงานของ Mosel ในการศึกษาชีวิตชนบทในหมู่บ้านใกล้จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่ง Mosel รายงานว่า นอกจากคนสูงอายุในหมู่บ้านแล้ว ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านนี้เคยเดินทางออกไปจากหมู่บ้านของตน เช่น เดินทางเข้าไปในตัวจังหวัดหรือเข้ามาเป็นคนขับขีสามล้อในกรุงเทพฯ (การศึกษานี้กระทำก่อนการเลิกสามล้อในกรุงเทพฯ) เพราะฉะนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ชาวชนบทของไทยเราถึงแม้จะขาดเครื่องมือสื่อสารมวลชนสมัยใหม่ก็ตาม แต่ก็สามารถเข้าใจและมีหนทางที่จะเรียนรู้ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพทางสังคมได้บาง ^{๖๖}

^{๖๕}

Ibid.

^{๖๖}

Mosel, James N. loc. cit.

ตารางที่ ๖ อัตราส่วนร้อยละหัวหน้าครัวเรือนที่เดินทางไปต่างถิ่น
จำแนกตามความถี่เดินทางไปต่างถิ่นและหมวดอายุ

	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ต่ำกว่า ๒๕ ปี			
ความถี่การเดินทางไปต่างถิ่น			
เคย	๕๓.๗ (๒๑)	๕๓.๗ (๒๒)	๓๓.๕ (๑๕)
ไม่เคย	๒๔.๕ (๑๒)	๕๓.๕ (๑๘)	๖๖.๑ (๓๗)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๓๑.๕ (๑๖)	๒.๕ (๑)	๑.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๔๕)	๑๐๐.๐ (๔๑)	๑๐๐.๐ (๕๖)
๒๕ - ๔๔ ปี			
ความถี่การเดินทางไปต่างถิ่น			
เคย	๕๗.๓ (๓๕๓)	๕๗.๑ (๑๘๖)	๓๓.๕ (๑๗๓)
ไม่เคย	๒๓.๕ (๑๖๑)	๕๒.๗ (๒๐๘)	๖๕.๕ (๓๓๔)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๙.๒ (๑๓๖)	๐.๓ (๑)	๐.๖ (๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๕๐)	๑๐๐.๐ (๓๙๕)	๑๐๐.๐ (๕๑๐)
๔๕ - ๕๔ ปี			
ความถี่การเดินทางไปต่างถิ่น			
เคย	๖๐.๕ (๑๘๗)	๓๕.๒ (๕๕)	๒๕.๕ (๖๖)
ไม่เคย	๒๓.๖ (๗๐)	๖๒.๕ (๘๑)	๗๐.๐ (๑๑๒)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๕.๖ (๕๓)	๒.๓ (๓)	๑.๓ (๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๓๑๐)	๑๐๐.๐ (๑๓๘)	๑๐๐.๐ (๑๖๐)
๕๕ ปี ขึ้นไป			
ความถี่การเดินทางไปต่างถิ่น			
เคย	๖๐.๕ (๑๓๘)	๓๑.๕ (๓๘)	๑๘.๐ (๒๓)
ไม่เคย	๒๕.๖ (๕๘)	๖๗.๖ (๗๓)	๘๑.๓ (๑๐๘)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๓.๕ (๓๑)	๑.๕ (๑)	๐.๘ (๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๒๒๗)	๑๐๐.๐ (๑๑๒)	๑๐๐.๐ (๑๒๘)

สำหรับผู้ที่ให้คำตอบว่าไม่ทราบไม่ตอบซึ่งเป็นผู้มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ ๓๑.๕% นั้น แสดงให้เห็นไว้ชัดว่า เมื่อนำองค์ประกอบทางคานอายุเข้ามาเกี่ยวข้องของแล้วอาจจะพบความสัมพันธ์ของอายุกับความเคลื่อนไหว (Mobility) ในการเดินทางไปต่างถิ่นอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ผู้ที่มีอายุสูงขึ้นไปโอกาสที่จะเดินทางจากถิ่นเดิมมากกว่าผู้น้อยวัย เพราะอายุเป็นจำนวนมากจนมีที่อาจจะเดินทางก็มากขึ้น แม้ในเรื่องการตอบคำถามก็เช่นเดียวกัน ผู้ที่ให้คำตอบว่าไม่ทราบไม่ตอบนั้นจะค่อย ๆ ลดลงตามระดับช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น

สำหรับข้อมูลในเขตเมือง ซึ่งจำแนกเป็นเขตเมืองต่างจังหวัดและเขตพระนคร-ธนบุรี นั้น ปรากฏว่า ประชากรมีแบบแผนการเดินทางไปต่างถิ่นในลักษณะที่คล้ายกัน นั่นคือ ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี จะมีการเคลื่อนไหวมากที่สุด คือในเขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๕๓.๗ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๓๓.๘ ตามลำดับ อายุ ๒๕-๔๔ ปี เขตเมืองต่างจังหวัด ๔๗.๑% และพระนคร-ธนบุรี ๓๓.๕% อายุ ๔๕-๕๔ ปี เขตเมืองต่างจังหวัด ๓๕.๒% และพระนคร-ธนบุรี ๒๕.๔% และอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปในเขตเมืองต่างจังหวัด ๓๑.๕% และพระนคร-ธนบุรี ๑๘.๑% ตามลำดับ แสดงให้เห็นลักษณะแบบแผนการเดินทางไปต่างถิ่นของประชากรในเขตเมืองว่าจะค่อย ๆ ลดลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งหมายความว่า คนในเมืองมีอายุมากขึ้นจะมีความเคลื่อนไหวในการเดินทางไปต่างถิ่นน้อยลง ยิ่งในเขตเมืองที่มีความเจริญสูงแล้ว ความเคลื่อนไหวจะมีน้อยที่สุด ซึ่งจะเห็นได้จากประชากรในเขตเมืองต่างจังหวัดกับพระนคร-ธนบุรี ผู้ที่ไม่เคยเดินทางไปต่างถิ่นในพระนคร-ธนบุรี มีสูงกว่ามากทุกช่วงอายุ

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านอายุมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะแบบแผนการเดินทางไปต่างถิ่นของประชากรทั้งเขตเมืองและชนบทอย่างใกล้ชิด ข้อที่น่าสังเกตก็คือ ในเขตชนบทความสัมพันธ์นั้นเป็นความสัมพันธ์ในทางบวก (Positive) คือประชากรที่มีช่วงอายุที่สูงขึ้นจะมีความเคลื่อนไหวในการเดินทางไปต่างถิ่นมากขึ้น สำหรับเขตเมืองเป็นความสัมพันธ์ในทางลบ (Negative) คือประชากรที่มีช่วงอายุสูงขึ้นกลับจะมีความเคลื่อนไหวในการเดินทางไปต่างถิ่นน้อยลง

การเปิดรับสื่อมวลชน (Exposure to Mass Media)

องค์ประกอบทางด้านอายุ นอกจากจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรทั้งเขตเมืองและชนบทแล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อมวลชนของประชากร

อีกด้วย จากการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ของประชากรใน
 เขตเมืองและชนบท (ตารางที่ ๗) ปรากฏว่า อัตราส่วนรอยของหัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือพิมพ์
 จำแนกตามความถี่ที่อ่านและหมวดอายุของหัวหน้าครัวเรือน ในเขตชนบทกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนที่อ่าน
 หนังสือพิมพ์ทุกวัน มีจำนวนสูงสุดเพียงร้อยละ ๕.๐ เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ ๒๕-๔๔ ปี และต่ำสุดเพียง
 ร้อยละ ๑.๓ เป็นกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป ผู้อ่านเกือบทุกวันก็เช่นเดียวกัน จำนวนผู้อ่านสูงสุดมีร้อยละ
 ๖.๗ เป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ ๒๕-๔๔ ปี รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปีจำนวนร้อยละ ๕.๕ กลุ่ม
 อายุ ๕๕ ปีขึ้นไปมีผู้อ่านเกือบทุกวันร้อยละ ๓.๕ และต่ำสุดร้อยละ ๒.๑ เป็นกลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุต่ำ
 กว่า ๒๕ ปีตามลำดับ สำหรับผู้ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์หรืออ่านไม่ออก ปรากฏว่า มีอัตราส่วนเพิ่มขึ้น
 ตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น คือ ผู้ที่อายุต่ำกว่า ๒๕ ปีร้อยละ ๓๔.๗ อายุ ๒๕-๔๔ ปีร้อยละ ๓๕.๓ อายุ
 ๔๕-๕๔ ปีร้อยละ ๔๔.๒ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปร้อยละ ๕๔.๐ ตามลำดับ ผู้ที่ตอบไม่ทราบหรือไม่
 ตอบเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีจำนวนร้อยละ ๓๐.๖ ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุด และอัตราส่วนรอย
 จะค่อย ๆ ลดลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น เหลือเพียงร้อยละ ๑๒.๔ เป็นกลุ่มที่มีอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป

ข้อที่น่าสังเกตก็คือ แบบแผนการเปิดรับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ของประชากรในชนบท ผู้ที่อยู่ใน
 วัย ๒๕-๔๔ ปี เป็นกลุ่มที่มีการเปิดรับสื่อประเภทหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือมีถึงร้อยละ ๔๖.๐ รองลง
 ไปได้แก่กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปีมีจำนวนร้อยละ ๓๘.๔ กลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีร้อยละ ๓๔.๖ และกลุ่ม
 อายุ ๕๕ ปีขึ้นไป มีจำนวนร้อยละ ๒๕.๑ ซึ่งน้อยที่สุด ตามลำดับ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การเปิดรับสื่อ
 มวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ในชนบทมีเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น เว้นแต่กลุ่มอายุสูงสุดกลับมีการเปิด
 รับน้อยลง

สำหรับประชากรในเขตเมืองต่างจังหวัดและพระนคร-ธนบุรี ก็ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือน
 ที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันในเขตพระนคร-ธนบุรีมีจำนวนร้อยละสูงกว่าเขตเมืองต่างจังหวัดทุกกลุ่มอายุ
 คือ กลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี พระนคร-ธนบุรีมีร้อยละ ๓๕.๗ และเขตเมืองต่างจังหวัดมีเพียงร้อยละ
 ๕.๘ อายุ ๒๕-๔๔ ปี พระนคร-ธนบุรีมีร้อยละ ๓๖.๗ และเขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๒๗.๖ อายุ
 ๔๕-๕๔ ปี พระนคร-ธนบุรีมีร้อยละ ๔๕.๖ และ ๓๔.๔ ในเขตเมืองต่างจังหวัด และกลุ่มอายุ ๕๕ ปี
 ขึ้นไปพระนคร-ธนบุรีมีร้อยละ ๔๑.๑ และเขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๒๗.๔ ตามลำดับ ทั้งนี้กลุ่ม
 ที่มีอายุ ๔๕-๕๔ ปี เป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันเป็นอัตราส่วนสูงสุด ผู้ที่ไม่เคยอ่านหรืออ่านไม่ออก

ตารางที่ ๗ อัตราส่วนรอยหัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือพิมพ์
จำแนกตามความถี่อ่านและหมวดอายุของครัวเรือน

	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-บางบุรี
ต่ำกว่า ๒๕ ปี			
ความถี่อ่านหนังสือพิมพ์			
อ่านทุกวัน	๒.๐ (๑)	๕.๘ (๔)	๓๕.๓ (๒๐)
เกือบทุกวัน	๒.๐ (๑)	๕.๘ (๔)	๘.๕ (๕)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๓๐.๖ (๑๕)	๕๓.๕ (๑๘)	๒๕.๐ (๑๔)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๓๔.๓ (๑๗)	๓๖.๖ (๑๕)	๓๐.๔ (๑๗)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๓๐.๖ (๑๕)	๐.๐ (๐)	๐.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๕๑)	๑๐๐.๐ (๔๑)	๑๐๐.๐ (๕๖)
๒๕ - ๔๔ ปี			
ความถี่อ่านหนังสือพิมพ์			
อ่านทุกวัน	๕.๐ (๓๔)	๒๓.๖ (๑๐๕)	๓๖.๓ (๑๕๓)
เกือบทุกวัน	๖.๓ (๔๖)	๑๑.๑ (๔๕)	๑๕.๓ (๖๓)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๓๔.๓ (๒๓๕)	๒๕.๑ (๕๕)	๒๑.๘ (๑๑๑)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๓๕.๓ (๒๔๒)	๓๖.๒ (๑๕๓)	๒๕.๕ (๑๓๖)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๘.๘ (๑๒๕)	๐.๐ (๐)	๑.๕ (๖)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๘๖)	๑๐๐.๐ (๓๕๕)	๑๐๐.๐ (๕๑๐)
๔๕ - ๕๔ ปี			
ความถี่อ่านหนังสือพิมพ์			
อ่านทุกวัน	๔.๘ (๑๕)	๓๔.๕ (๔๕)	๕๕.๖ (๓๓)
เกือบทุกวัน	๕.๕ (๑๗)	๘.๖ (๑๑)	๖.๕ (๑๑)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๒๕.๑ (๘๓)	๑๕.๕ (๒๕)	๒๑.๓ (๓๔)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๔๕.๒ (๑๓๗)	๓๖.๓ (๔๗)	๒๖.๓ (๔๒)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๓.๕ (๔๕)	๐.๘ (๑)	๐.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๓๑๐)	๑๐๐.๐ (๑๒๘)	๑๐๐.๐ (๑๖๐)
๕๕ ปีขึ้นไป			
ความถี่อ่านหนังสือพิมพ์			
อ่านทุกวัน	๑.๓ (๓)	๒๓.๘ (๓๐)	๔๑.๑ (๕๓)
เกือบทุกวัน	๓.๕ (๘)	๕.๓ (๑๐)	๑๓.๒ (๑๗)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๒๓.๓ (๕๓)	๑๓.๐ (๑๕)	๕.๓ (๑๒)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๕๕.๐ (๑๓๕)	๕๐.๐ (๕๕)	๓๔.๑ (๔๔)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๒.๘ (๒๕)	๐.๐ (๐)	๒.๓ (๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๒๕๗)	๑๐๐.๐ (๑๐๘)	๑๐๐.๐ (๑๒๕)

ปรากฏว่า ในเขตเมืองต่างจังหวัดมีอัตราส่วนสูงกว่าพระนคร-ธนบุรี ทุกช่วงอายุเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ทั้งสองเขตกลุ่มอายุสูงสุด คือ ๕๕ ปีขึ้นไป มีผู้ที่ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์โดยเป็นจำนวนร้อยละ ๕๐.๐ ในเขตเมืองต่างจังหวัดและ ๓๔.๐ ในพระนคร-ธนบุรีซึ่งเป็นจำนวนสูงสุด

เมื่อพิจารณาถึงแบบแผนในการเปิดรับสื่อมวลชนโดยจำแนกตามหมวดอายุ ปรากฏว่า ในเขตเมืองต่างจังหวัด กลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปี มีการเปิดรับสื่อประเภทหนังสือพิมพ์มากที่สุด คือร้อยละ ๒๓.๘ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปมีการเปิดรับสื่อประเภทหนังสือพิมพ์น้อยที่สุด คือร้อยละ ๕.๐ ในเขตพระนคร-ธนบุรี กลุ่มที่มีการเปิดรับสื่อสูงสุดคือร้อยละ ๓๓.๘ เป็นกลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ และกลุ่มที่มีการเปิดรับสื่อน้อยที่สุด คือร้อยละ ๒๓.๖ เป็นกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป

โดยสรุปจากการศึกษาพบว่า การเปิดรับสื่อประเภทหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางค่านายอายุอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก โดยเฉพาะการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์จะเป็นกลุ่มของผู้ที่มีอายุกลางคนเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นกลุ่มผู้ที่มีอายุสูงสุดจะมีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์น้อยลง เมื่อเปรียบเทียบวัยของหัวหน้าครัวเรือนที่มีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์มากที่สุด ก็ปรากฏว่า คนในชนบทและเขตเมืองต่างจังหวัดมีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เร็วกว่าพระนคร-ธนบุรี แม้ว่าในชนบทอัตราส่วนการเปิดรับหนังสือพิมพ์จะมีจำนวนน้อยกว่าในเขตเมืองต่างจังหวัด และพระนคร-ธนบุรี ก็เกือบหนึ่งเท่าตัวก็ตาม นอกจากนี้ยังปรากฏว่า จำนวน Potential Reader หรือผู้อ่าน ๗ ล้านครั้งในเขตชนบทและเขตเมืองต่างจังหวัด ก็มีจำนวนสูงกว่าพระนคร-ธนบุรี เป็นการยืนยันว่า ตลาดของสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ยังสามารถขยายออกไปสู่ชนบทได้มากหากสื่อนี้จะถูกนำไปเผยแพร่จนเข้าถึงประชากรในชนบทได้ทั่วถึง

การเปิดรับสื่อประเภทหนังสือหรือนิตยสาร เมื่อนำปัจจัยค่านายอายุเข้ามาเกี่ยวข้องกับควย (ตารางที่ ๔) ปรากฏว่า อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือนิตยสารเป็นประจำ ในชนบทมีน้อยมากทุกช่วงอายุ คือเพียงร้อยละ ๒.๐ ในช่วงอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี ร้อยละ ๓.๒ ในช่วงอายุ ๒๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๕.๘ ในช่วงอายุ ๔๕-๕๔ ปี และร้อยละ ๐.๘ ในช่วงกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป ผู้ที่ไม่เคยอ่านหรืออ่านไม่ออก ปรากฏว่า กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีจำนวนร้อยละ ๕๕.๐ กลุ่ม ๒๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๖๖.๐ อายุ ๔๕-๕๔ ปี ร้อยละ ๖๖.๐ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๗๗.๐ ตามลำดับ ผู้ที่ตอบว่าไม่ทราบไม่ตอบกลุ่มที่อายุต่ำกว่า ๒๕ ปีมีจำนวนสูงสุดคือร้อยละ ๓๒.๗ และร้อยละ ๑๕.๘ เป็นกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปมีจำนวนน้อยที่สุด ที่เห็นใจชัดก็คือ ผู้ที่ตอบไม่ทราบไม่ตอบนี้มี

ตารางที่ ๘ อัตราส่วนร้อยละครัวเรือนที่อ่านหนังสือหรือนิตยสาร
จำแนกตามความถี่ที่อ่านและหมวดอายุของครัวเรือน

	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ต่ำกว่า ๒๕ ปี			
ความถี่ที่อ่านหนังสือ/นิตยสาร			
อ่านเป็นประจำ	๒.๐ (๑)	๑๘.๒ (๑๐)	๑๕.๔ (๑๒)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๑๐.๒ (๕)	๑๔.๕ (๘)	๑๑.๕ (๙)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๕๕.๑ (๒๓)	๔๑.๘ (๒๓)	๔๓.๖ (๓๔)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๓๒.๓ (๑๖)	๒๕.๕ (๑๔)	๒๙.๕ (๒๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๔๙)	๑๐๐.๐ (๕๕)	๑๐๐.๐ (๓๘)
๒๕ - ๔๔ ปี			
ความถี่ที่อ่านหนังสือ/นิตยสาร			
อ่านเป็นประจำ	๓.๒ (๒๒)	๒๒.๐ (๑๑๘)	๑๖.๔ (๑๑๕)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๘.๕ (๕๘)	๙.๔ (๕๑)	๑๐.๖ (๓๔)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๖๖.๐ (๔๕๓)	๔๐.๕ (๒๒๑)	๔๓.๘ (๓๐๓)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๒๒.๓ (๑๕๓)	๒๗.๓ (๑๕๐)	๒๙.๖ (๒๐๕)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๘๖)	๑๐๐.๐ (๕๔๑)	๑๐๐.๐ (๓๐๑)
๔๕ - ๕๔ ปี			
ความถี่ที่อ่านหนังสือ/นิตยสาร			
อ่านเป็นประจำ	๕.๘ (๑๘)	๑๓.๖ (๒๖)	๑๔.๑ (๓๒)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๘.๓ (๒๓)	๓.๕ (๑๕)	๓.๐ (๑๖)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๖๖.๑ (๒๐๕)	๔๕.๐ (๘๖)	๔๖.๓ (๑๐๖)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๙.๘ (๖๐)	๓๓.๕ (๖๔)	๓๒.๖ (๓๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๓๑๐)	๑๐๐.๐ (๑๘๑)	๑๐๐.๐ (๒๒๓)
๕๕ ปีขึ้นไป			
ความถี่ที่อ่านหนังสือ/นิตยสาร			
อ่านเป็นประจำ	๐.๘ (๑)	๕.๘ (๑๐)	๑๐.๘ (๒๑)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๖.๖ (๑๕)	๘.๓ (๑๕)	๘.๓ (๑๓)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๓๓.๑ (๑๓๕)	๔๔.๕ (๓๓)	๔๔.๑ (๘๖)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๕.๕ (๓๖)	๔๑.๐ (๓๑)	๓๖.๘ (๓๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๒๒๓)	๑๐๐.๐ (๑๓๓)	๑๐๐.๐ (๑๕๕)

จำนวน ลดลงตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้น ขอทนายสังเกตอย่างหนึ่งก็คือ การเปิดรับสื่อประเภทหนังสือ นิตยสารในชนบทมีน้อยกว่าเปิดรับสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ทุกช่วงกลุ่มอายุ และอัตราส่วนการเปิดรับ สื่อมีความแตกต่างกันมากบางกลุ่มน้อยกว่ากันถึงสี่เท่าทีเดียว จำนวนผู้อ่านหนังสือหรือนิตยสาร ร้อย ละ ๑๒.๒ อยู่ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี ร้อยละ ๑๑.๓ อยู่ในกลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๑๔.๕ อยู่ในกลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปี และร้อยละ ๓.๐ อยู่ในกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปตามลำดับ

สำหรับข้อมูลในเขตเมืองปรากฏว่า ผู้ที่อ่านหนังสือหรือนิตยสารเป็นประจำอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีจำนวนร้อยละ ๑๔.๒ ในเขตเมืองต่างจังหวัด และร้อยละ ๑๕.๔ ในพระนคร-ธนบุรี กลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปี อ่านเป็นประจำร้อยละ ๒๒.๐ ในเขตเมืองต่างจังหวัด และร้อยละ ๑๖.๔ ในพระนคร-ธนบุรี กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปี อ่านเป็นประจำร้อยละ ๑๓.๖ ในเขตเมืองต่างจังหวัด และร้อยละ ๑๔.๐ ในพระนคร-ธนบุรี และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป อ่านเป็นประจำร้อยละ ๕.๘ ในเขตเมืองต่างจังหวัด และร้อยละ ๑๐.๘ ในพระนคร-ธนบุรี ผู้ที่ไม่เคยอ่านหนังสือหรือนิตยสารในเขตเมืองต่างจังหวัดมี จำนวนน้อยกว่าพระนคร-ธนบุรี เกือบทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปในเขตเมืองต่างจังหวัด มีมากกว่าเล็กน้อย คือร้อยละ ๔๔.๕ ที่น่าสนใจก็คือ ผู้ที่ตอบว่าไม่ทราบไม่ตอบกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น ตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นทั้งในเขตเมืองต่างจังหวัดและพระนคร-ธนบุรี ทำให้เราสังเกตว่า อาจจะมี ปัจจัยอย่างอื่น นอกเหนือจากองค์ประกอบด้านอายุ เป็นต้นว่าการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยก็ได้

นอกจากนี้ การเปิดรับสื่อประเภทหนังสือหรือนิตยสารของประชากรทั้งเขตเมืองต่างจังหวัด และพระนคร-ธนบุรี ยังมีลักษณะแบบแผนที่คล้ายกัน กล่าวคือ ผู้ที่อ่านหนังสือหรือนิตยสารที่อ่านเป็นประจำและ/หรืออยู่นาน ๆ อ่านครั้งนั้นโดยทั่วไปลักษณะแบบแผนการเปิดรับสื่อของประชากรจะค่อย ๆ ลดลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น ในเขตเมืองต่างจังหวัดกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีจำนวนร้อยละ ๓๒.๓ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำการเปิดรับสื่อประเภทนี้มากที่สุด รองลงไปคือกลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๓๐.๔ กลุ่ม อายุ ๔๕-๕๔ ปี ร้อยละ ๒๐.๕ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปมีการเปิดรับสื่อประเภทหนังสือหรือนิตยสาร น้อยที่สุด คือ เพียงร้อยละ ๑๔.๕ ในเขตพระนคร-ธนบุรีกลุ่มที่มีช่วงอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีจนถึง ๕๔ ปี กลับมีอัตราส่วนการเปิดรับสื่อมีน้อยกว่าในเขตเมืองต่างจังหวัด ยกเว้นกลุ่มที่มีอายุสูงสุด คือ ๕๕ ปี ขึ้นไปในพระนคร-ธนบุรีมีจำนวนร้อยละ ๑๕.๕ สูงกว่าเขตเมืองต่างจังหวัด

การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อประเภทวิทยุของประชากรในชนบทและเขตเมือง โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบทางด้านอายุ ปรากฏว่า (ตารางที่ ๕) อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัว

ตารางที่ ๕ อัตราส่วนรอยหัวหน้าครัวเรือนที่พึงวิทย์
จำแนกตามความถี่พึงและหมวดอายุ

	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ต่ำกว่า ๒๕ ปี			
ความถี่พึงวิทย์			
พึงทุกวัน	๓๘.๘ (๑๔)	๓๐.๓ (๒๙)	๕๓.๑ (๓๒)
พึงบ่อยครั้งต่ออาทิตย์	๖.๑ (๓)	๓.๓ (๓)	๑๖.๑ (๕)
นาน ๆ พึงครั้ง	๒๐.๔ (๑๐)	๑๕.๖ (๖)	๑๕.๖ (๑๑)
ไม่เคยพึง / ไม่มเครื่องรับ	๔.๑ (๒)	๓.๓ (๓)	๓.๑ (๔)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๓๐.๖ (๑๕)	๐.๐ (๐)	๐.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๕๔)	๑๐๐.๐ (๕๑)	๑๐๐.๐ (๕๖)
๒๕ - ๔๔ ปี			
ความถี่พึงวิทย์			
พึงทุกวัน	๔๔.๒ (๓๐๓)	๕๓.๐ (๒๒๔)	๕๕.๕ (๒๕๒)
พึงบ่อยครั้งต่ออาทิตย์	๕.๓ (๖๔)	๑๒.๓ (๕๐)	๑๐.๒ (๕๒)
นาน ๆ พึงครั้ง	๒๐.๐ (๑๓๓)	๒๒.๕ (๕๐)	๒๘.๕ (๑๓๓)
ไม่เคยพึง / ไม่มเครื่องรับ	๓.๕ (๕๔)	๓.๑ (๒๘)	๑๐.๘ (๕๕)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๘.๓ (๑๒๘)	๐.๓ (๑)	๐.๖ (๓)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๘๖)	๑๐๐.๐ (๓๕๓)	๑๐๐.๐ (๕๐๕)
๔๕ - ๕๔ ปี			
ความถี่พึงวิทย์			
พึงทุกวัน	๕๕.๓ (๑๕๔)	๕๑.๒ (๖๕)	๕๓.๑ (๖๕)
พึงบ่อยครั้งต่ออาทิตย์	๕.๐ (๒๕)	๑๓.๕ (๑๓)	๑๒.๕ (๒๐)
นาน ๆ พึงครั้ง	๑๘.๓ (๕๘)	๑๕.๐ (๑๕)	๒๕.๐ (๕๐)
ไม่เคยพึง / ไม่มเครื่องรับ	๖.๑ (๑๕)	๑๕.๓ (๒๕)	๑๘.๘ (๓๐)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๖.๕ (๕๑)	๐.๘ (๑)	๐.๖ (๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๓๑๑)	๑๐๐.๐ (๑๒๓)	๑๐๐.๐ (๑๖๐)
๕๕ ปีขึ้นไป			
ความถี่พึงวิทย์			
พึงทุกวัน	๕๑.๕ (๑๑๓)	๕๖.๓ (๕๐)	๕๒.๖ (๕๕)
พึงบ่อยครั้งต่ออาทิตย์	๓.๕ (๑๓)	๑๒.๐ (๑๓)	๓.๘ (๑๐)
นาน ๆ พึงครั้ง	๑๕.๕ (๓๕)	๑๓.๐ (๑๕)	๒๕.๐ (๓๑)
ไม่เคยพึง / ไม่มเครื่องรับ	๑๑.๕ (๒๖)	๒๘.๓ (๓๑)	๒๕.๘ (๓๒)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๔.๑ (๓๒)	๐.๑ (๐)	๑.๘ (๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๒๒๓)	๑๐๐.๐ (๑๐๘)	๑๐๐.๐ (๑๒๕)

เรือนที่ฟังวิทยุจำแนกตามความถี่ฟังและหมวดอายุนั้น ในเขตชนบท ผู้ฟังวิทยุทุกวันจำนวนร้อยละ ๓๘.๘ เป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี ร้อยละ ๔๔.๒ อยู่ในกลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๔๕.๓ อยู่ในกลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปี และร้อยละ ๕๐.๕ อยู่ในกลุ่มอายุสูงสุด คือ ๕๕ ปีขึ้นไป ที่เห็นได้ชัดก็คือ ผู้ฟังวิทยุเป็นประจำ (Heavy Listener) ในชนบทจะค่อย ๆ เพิ่มขึ้นตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นขอ
 ให้นำสังเกตก็คือ จำนวนผู้ไม่เคยฟังหรือไม่มีเครื่องรับวิทยุในชนบทแต่ละช่วงอายุมีจำนวนอัตราส่วน
 น้อยมาก คือ เพียงร้อยละ ๔.๐ สำหรับกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี ร้อยละ ๗.๕ เป็นกลุ่มอายุ ๒๕-๔๔
 ปี ร้อยละ ๖.๐ เป็นกลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปี และร้อยละ ๑๑.๕ เป็นกลุ่มอายุสูงสุดคือ ๕๕ ปีขึ้นไป
 แสดงให้เห็นถึงความแพร่หลายของสื่อประเภทวิทยุในชนบทมีมาก โดยเฉพาะลักษณะแบบแผนการ
 เปิดรับสื่อมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้นของประชากร นั่นคือ อัตราส่วนของผู้ที่เปิดรับสื่อ
 วิทยุร้อยละ ๒๕.๓ มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี ร้อยละ ๓๓.๕ อยู่ในกลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปี ร้อยละ ๓๗.๔
 อยู่ในกลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปี และร้อยละ ๓๔.๔ อยู่ในกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป

ในทางตรงกันข้าม หัวหน้าครัวเรือนในเขตเมืองทั้งเขตพระนคร-ธนบุรีและเขตเมืองต่าง
 จังหวัด กลับมีลักษณะแบบแผนการเปิดรับสื่อวิทยุสูงสุดในกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี คือ เขตเมือง
 ต่างจังหวัดร้อยละ ๕๒.๖ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๕๒.๘ อัตราส่วนการเปิดรับสื่อประเภทนี้จะ
 ค่อย ๆ ลดลงตามระดับช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น คือ กลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปีในเขตเมืองต่างจังหวัดมีร้อยละ
 ๕๒.๖ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๔๘.๕ กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปีในเขตเมืองต่างจังหวัดมีร้อยละ ๓๘.๖
 พระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๔๐.๖ และกลุ่มอายุสูงสุดคือ ๕๕ ปีขึ้นไปในเขตเมืองต่างจังหวัดมีร้อยละ
 ๓๑.๓ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๓๔.๔

กล่าวโดยสรุป แบบแผนการเปิดรับสื่อประเภทวิทยุของประชากรในเขตเมืองและชนบท
 เมื่อนำปัจจัยค่านายเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว ปรากฏว่า ในชนบทมีการเปิดรับสื่อเพิ่มขึ้นตามช่วง
 อายุที่เพิ่มขึ้น แต่ในเขตเมืองการเปิดรับสื่อจะน้อยลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น

ในการศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบท ที่มีต่อการเปิดรับสื่อมวลชน
 ประเภทโทรทัศน์ (ตารางที่ ๑๐) ได้แก้อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ดูโทรทัศน์ จำแนกตาม
 ความถี่ดูและหมวดอายุของหัวหน้าครัวเรือนนั้น ปรากฏว่า ผู้ดูโทรทัศน์ทุกวันในพระนคร-ธนบุรีมี
 มากที่สุด คือ มากกว่าเขตเมืองต่างจังหวัดและเขตชนบทกว่าหนึ่งเท่าตัวและในทุกกลุ่มอายุ กล่าวคือ

ตารางที่ ๑๐ อัตราส่วนรอยหัวหนาคร่าวเรือนที่ทุโรทัศน์
จำแนกตามความถี่และหมวดอายุ

	เขตชนบท	เขตเมืองทางจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ต่ำกว่า ๒๕ ปี			
ความถี่ที่ทุโรทัศน์			
คนทุกวัน	๐.๐ (๐)	๗.๓ (๓)	๒๓.๒ (๑๓)
เกือบยครั้ง	๒.๐ (๑)	๗.๓ (๓)	๒๓.๒ (๑๓)
นาน ๆ ครั้ง	๒๒.๕ (๑๓)	๒๑.๐ (๒๕)	๔๔.๖ (๒๕)
ไม่เคยดู/ไม่อาจรับสภาพ ได้ในเขตชน	๔๐.๘ (๒๐)	๒๔.๔ (๑๐)	๘.๘ (๕)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๓๐.๖ (๑๕)	๐.๐ (๐)	๐.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๕๕)	๑๐๐.๐ (๕๑)	๑๐๐.๐ (๕๖)
๒๕ - ๔๔ ปี			
ความถี่ที่ทุโรทัศน์			
คนทุกวัน	๑.๓ (๕)	๑๖.๐ (๖๓)	๒๘.๐ (๑๕๓)
เกือบยครั้ง	๓.๒ (๒๒)	๑๑.๕ (๔๗)	๑๗.๒ (๘๘)
นาน ๆ ครั้ง	๒๘.๓ (๑๕๔)	๔๕.๑ (๑๗๘)	๔๑.๓ (๒๑๑)
ไม่เคยดู/ไม่อาจรับสภาพ ได้ในเขตชน	๔๗.๗ (๓๒๗)	๒๖.๑ (๑๐๓)	๑๒.๑ (๖๒)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๘.๕ (๑๓๔)	๑.๐ (๔)	๑.๘ (๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๘๖)	๑๐๐.๐ (๓๙๕)	๑๐๐.๐ (๕๑๑)
๔๕ - ๕๔ ปี			
ความถี่ที่ทุโรทัศน์			
คนทุกวัน	๒.๓ (๗)	๑๗.๒ (๒๒)	๓๐.๕ (๕๑)
เกือบยครั้ง	๓.๒ (๑๐)	๕.๘ (๑๒)	๑๒.๕ (๒๐)
นาน ๆ ครั้ง	๒๗.๗ (๘๖)	๓๓.๖ (๔๓)	๓๕.๘ (๖๓)
ไม่เคยดู/ไม่อาจรับสภาพ ได้ในเขตชน	๔๘.๘ (๑๕๐)	๓๕.๑ (๕๐)	๑๕.๖ (๒๕)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๘.๘ (๕๗)	๐.๘ (๑)	๐.๖ (๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๓๑๐)	๑๐๐.๐ (๑๒๘)	๑๐๐.๐ (๑๖๐)
๕๕ ปีขึ้นไป			
ความถี่ที่ทุโรทัศน์			
คนทุกวัน	๑.๘ (๔)	๑๘.๘ (๑๖)	๒๘.๘ (๓๒)
เกือบยครั้ง	๓.๑ (๗)	๕.๖ (๖)	๑๕.๕ (๒๐)
นาน ๆ ครั้ง	๒๓.๓ (๕๓)	๒๘.๗ (๓๑)	๓๕.๑ (๔๔)
ไม่เคยดู/ไม่อาจรับสภาพ ได้ในเขตชน	๕๔.๖ (๑๒๔)	๕๐.๐ (๕๔)	๒๕.๖ (๓๓)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑๗.๒ (๓๘)	๐.๘ (๑)	๐.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๒๒๓)	๑๐๐.๐ (๑๐๘)	๑๐๐.๐ (๑๒๘)

ในพระนคร-ชนบุรี ผู้ใช้โทรศัพท์ทุกวันนี้กลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีมีจำนวนร้อยละ ๒๓.๒ กลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปีมีร้อยละ ๒๕.๐ กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปีร้อยละ ๓๑.๘ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปร้อยละ ๒๔.๘ ตามลำดับ ในเขตเมืองต่างจังหวัด กลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีมีจำนวนร้อยละ ๗.๓ อายุ ๒๕-๔๔ ปีร้อยละ ๑๖.๐ อายุ ๔๕-๕๔ ปีร้อยละ ๑๗.๒ และอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปร้อยละ ๑๘.๘ ส่วนเขตชนบท ผู้ใช้โทรศัพท์ทุกวันนี้มีจำนวนเพียงเล็กน้อยประมาณร้อยละ ๒.๐ ในแต่ละกลุ่มอายุ ทั้งนี้ประชากรในเขตเมืองมีการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มากกว่าเขตชนบท และในระหว่างเขตเมืองด้วยกัน พระนคร-ชนบุรี ก็มีการเปิดรับสื่อประเภทนี้มากกว่าเขตเมืองต่างจังหวัด เหตุสำคัญก็คือ ประชากรในพระนคร-ชนบุรีอยู่ในใจกลางของสื่อประเภทนี้จึงไม่มีปัญหาในเรื่องการรับภาพได้หรือไม่ได้ ส่วนเขตเมืองต่างจังหวัดและเขตชนบทยังมีปัญหาในเรื่องสื่อโทรทัศน์ครอบคลุม (coverage) ไม่ถึง ปรากฏว่า ผู้ที่ไม่เคยใช้โทรศัพท์หรือไม่อาจรับภาพได้ในชนบทจะเพิ่มขึ้นตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้น คือ กลุ่มประชากรที่อายุต่ำกว่า ๒๕ ปีมีจำนวนร้อยละ ๔๐.๘ กลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปีมีร้อยละ ๔๗.๗ อายุ ๔๕-๕๔ ปีร้อยละ ๔๘.๔ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปร้อยละ ๔๔.๖ ลักษณะดังกล่าวเป็นเช่นเดียวกับประชากรในเขตเมือง คือ ผู้ที่ไม่เคยใช้โทรศัพท์และไม่อาจรับภาพได้ในเขตเมืองต่างจังหวัดและพระนคร-ชนบุรี จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้น ปรากฏว่า ในเขตเมืองต่างจังหวัด ผู้ที่ไม่เคยใช้โทรศัพท์ในกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปี มีจำนวนร้อยละ ๒๔.๔ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒๖.๑ ในกลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปีร้อยละ ๓๘.๑ ในกลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปี และเพิ่มเป็นร้อยละ ๕๐.๐ ในกลุ่มอายุสูงสุด ๕๕ ปีขึ้นไป เขตพระนคร-ชนบุรี ผู้ที่ไม่เคยใช้โทรศัพท์เป็นกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีเพียงร้อยละ ๘.๘ กลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปีร้อยละ ๑๒.๑ กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปีร้อยละ ๑๕.๖ และกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไปร้อยละ ๒๕.๖ ตามลำดับ

สำหรับการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์นี้จะเห็นได้ชัดว่า ในชนบทโทรทัศน์มีบทบาทเพียงเล็กน้อยอาจเป็นควมอุปสรรคในเรื่องโทรทัศน์ครอบคลุม (coverage) ไม่ถึงประการหนึ่ง และจำนวนเครื่องรับมีน้อยเพราะราคาแพงจนไม่อาจหาซื้อไว้ใช้ การเปิดรับสื่อโทรทัศน์จึงมีเพียงร้อยละ ๒๕.๕ สำหรับกลุ่มอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีในเขตชนบท กลุ่มอายุ ๒๕-๔๔ ปีมีจำนวนร้อยละ ๓๒.๘ กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปีร้อยละ ๓๓.๒ และร้อยละ ๒๕.๒ เป็นกลุ่มอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป ข้อที่น่าสังเกตก็คือ การเปิดรับสื่อประเภทนี้เพิ่มขึ้นตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น เว้นแต่กลุ่มอายุสูงสุดการเปิดรับสื่อกลับน้อยลงแต่ก็ไม่มากนัก ในเขตเมืองทั้งสองเขตก็ปรากฏว่า อัตราการเปิดรับสื่อโทรทัศน์มีมากที่สุดในกลุ่ม

อายุต่ำกว่า ๒๕ ปี คือ ร้อยละ ๓๕.๖ ในเขตเมืองต่างจังหวัด และร้อยละ ๕๐.๐ ในพระนคร-
 ธนบุรี แต่อัตราการเปิดรับจะน้อยลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น คือ เขตเมืองต่างจังหวัดกลุ่มอายุ ๒๕-๔๔
 ปี มีอัตราการเปิดรับร้อยละ ๓๓.๐ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๔๖.๕ กลุ่มอายุ ๔๕-๕๔ ปี ร้อย
 ละ ๖๐.๒ ในเขตเมืองต่างจังหวัดและร้อยละ ๘๓.๘ ในพระนคร-ธนบุรี และกลุ่มอายุสูงสุดคือ ๕๕
 ปีขึ้นไป ในเขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๔๕.๐ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๗๔.๔ ตามลำดับ

โดยสรุปจากการศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ
 มวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า ปัจจัยทางด้านอายุ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ
 มวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรทั้งเขตเมืองและชนบท ทั้งนี้ ในชนบทปรากฏว่า
 ประชากรมีความเคลื่อนไหว (Mobility) เพิ่มขึ้นตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น แต่ในเขตเมืองกลับมี
 แนวโน้มในการเคลื่อนไหวน้อยลงตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น การเปิดรับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ซึ่งได้แก่หนังสือ
 พิมพ์นั้นโดยทั่วไปมีมากกว่าสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือหรือนิตยสารในทุกกลุ่มอายุและทั้งเขตเมืองและ
 ชนบท แบบแผนการเปิดรับสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ก็มักมีลักษณะคล้ายคลึงกันคือ กลุ่มอายุระหว่าง ๒๕-๔๔
 ปี มีการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์และหนังสือหรือนิตยสารมากที่สุด กลุ่มอายุสูงสุดคือ ๕๕ ปีขึ้นไปกลับมี
 การเปิดรับน้อยลง

สำหรับการเปิดรับสื่อประเภท Electronic ซึ่งได้แก่วิทยุและโทรทัศน์นั้น มีลักษณะ
 ที่แตกต่างกันระหว่างผู้รับในชนบทและเขตเมือง คือ การเปิดรับสื่อทั้งวิทยุและโทรทัศน์ในชนบทจะมี
 จำนวนเพิ่มขึ้นตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้น แต่ในเขตเมืองทั้งเขตเมืองต่างจังหวัดและพระนคร-ธนบุรีจะมี
 จำนวนลดลงตามกลุ่มอายุที่เพิ่มขึ้น ที่น่าสนใจก็คือ สื่อประเภทวิทยุเป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวที่
 สามารถเข้าถึงประชากรในชนบทได้ ทั้งการเปิดรับสื่อประเภทนี้มีอยู่กว้างขวาง นอกจากนี้เมื่อ
 พิจารณาถึงองค์ประกอบทางด้านอายุพบว่า แบบแผนในการเปิดรับสื่อทั้งสองประเภทมีความแตกต่าง
 กัน คือ ในชนบทกลุ่มที่เปิดรับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีช่วงอายุกลางคนขึ้นไป แต่ใน
 เขตเมืองกลับเป็นกลุ่มของวัยรุ่นที่มีการเปิดรับสูงกว่ากลุ่มอายุสูงสุด

การย้ายถิ่น (Migration)

ตัวกำหนดที่มีผลต่อความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ การย้ายถิ่น ซึ่งมีผลกระทบต่อการกระจายตัวของประชากร (Population Distribution) ในประเทศอย่างมาก การย้ายถิ่นส่วนใหญ่เป็นการย้ายจากชนบทเข้ามาสู่เมือง มีผลทำให้ขนาดและโครงสร้างของประชากรทั้งในชนบทและในเมืองเปลี่ยนแปลงไป การเคลื่อนย้ายของประชากรจากถิ่นที่อยู่หนึ่งไปยังแหล่งอื่นนั้น เป็นตัวกำหนดความจำเริญเติบโตของประชากรและความเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของประชากร^{๒๓} ซึ่งนอกจากจะมีผลโดยตรงต่อโครงสร้างของประชากรแล้วยังมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศที่กำลังพัฒนาเพราะผู้ย้ายถิ่น (migrant) ส่วนใหญ่มักเป็นคนหนุ่มคนสาวซึ่งเป็นแรงงานเกษตรกรรมของชนบททำให้สัดส่วนของประชากรในชนบทเหลือเพียงเด็กและผู้สูงอายุจำนวนมาก หากประชากรย้ายถิ่นกันมาก แรงงานในชนบทก็เกิดขาดแคลน ในขณะที่เดียวกันสัดส่วนของประชากรและแรงงานในเมืองก็กลับเกินอุดมมากขึ้นเพราะประชากรในวัยทำงานมีมากจนล้นงาน เกิดปัญหาคนว่างงานและปัญหาชุมชนอื่น ๆ ตามมา อันเนื่องมาจากความไม่ไคส่วนของผลการกระจายตัวของประชากร

เมืองในประเทศที่ด้อยหรือกำลังพัฒนาในเอเชียส่วนใหญ่ มักมีลักษณะที่เรียกกันว่า Primate City คือ ในประเทศนั้นจะมีเมืองขนาดใหญ่ที่สุดเมืองหนึ่งซึ่งใหญ่กว่าเมืองขนาดรองลงมาอันเป็นเมืองอันดับสองมากมาย ทั้งนี้เพราะการกระจายตัวของประชากรไม่ไคส่วนและองค์ประกอบทางคานต่าง ๆ ที่แตกต่างกันด้วย Primate City โดยทั่วไปมักจะเป็นที่รวมของทุกสิ่งทุกอย่างทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทำให้การกระจายตัวของประชากรและความเจริญของเมือง (urbanization) มีอยู่หนาแน่นในเขตเมือง จากการศึกษาของ Surinder K. Mehta พบว่า ประเทศที่มีอัตรา Primate City สูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในโลกคือประเทศไทย^{๒๔} ซึ่งมีพระนคร-ธนบุรีที่มีขนาดใหญ่กว่าเมืองอันดับสองคือเชียงใหม่ถึง ๑๒ เท่า โดย

^{๒๓}

Bogue, Donald J. Principles of Demography, John Wiley & Sons, Inc., New York (1969), p. 752

^{๒๔}

Mehta, Surinder K. "Some Demographic and Economic Correlates of Primate City : A Case for Revaluation," Demography, 1-1, (1964) pp. 136-147

พิจารณาจากจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองทั้งหมด^{๖๘} สัดส่วนของประชากรในพระนคร-
 ธนบุรีส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลของท้องถิ่นอื่นและมีเพียงเล็กน้อยที่มาจากชนบทโดยตรง ทำให้
 เห็นลักษณะแบบแผนในการย้ายถิ่นที่ ประชากรมักจะย้ายจากหมู่บ้านชนบทเข้ามายังตัวเมืองใน
 จังหวัดก่อน แล้วจึงย้ายจากเมืองเข้ามายังเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะพระนคร-ธนบุรีอีกทอดหนึ่ง^{๖๙}
 ด้วยเหตุนี้ การศึกษาเปรียบเทียบการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของ
 ประชากรในเขตเมืองและชนบท โดยพิจารณาถึงลักษณะแบบแผนการย้ายถิ่นของประชากรประกอบ
 จะช่วยให้การวิเคราะห์ผู้รับข่าวสาร (Audience Analysis) มีข้อมูลเพิ่มขึ้นทั้งนี้เนื่องจากการ
 ย้ายถิ่นยอมทำให้ประชากรเกิดมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและ
 สามารถตัดสินใจได้มากขึ้น และสิ่งหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นก็คือ ความสะดวกทาง
 การคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร^{๗๐}

การสื่อสาร ระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication)

การศึกษาปัจจัยทางด้านประชากรตามลักษณะการย้ายถิ่นกับแบบแผนการสื่อสารของประชากร
 ที่มีต่อประชากรด้วยกันเอง โดยอาศัยของทางการสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคลในกรณีเดินทางไปต่าง
 ถิ่น (ตารางที่ ๑๑) ปรากฏว่า อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่เคยเดินทางไปต่างถิ่นและมี
 ประสบการณ์ในการย้ายถิ่นในเขตชนบทมีมากกว่าเขตเมือง คือร้อยละ ๗๔.๕ อยู่ในชนบท ๔๕.๕ ใน
 เขตเมืองต่างจังหวัดและ ๓๓.๒ ในพระนคร-ธนบุรี ผู้เคยย้ายถิ่นที่ไม่เคยเดินทางไปต่างถิ่นในชนบท
 มีร้อยละ ๒๔.๒ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๕๓.๐ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๖๕.๘ ตามลำดับ

๖๙

Goldstein, Sidney. Urbanization in Thailand, 1947-1967, Revised ed., Institute of Population Studies, Research Report No. 2, p. 20

๗๐

Visid Prachuatmoh & others. The Rural and Urban Populations of Thailand : Comparative Profiles, op. cit., p. 17

^{๗๑} ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ " ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของผู้ที่อาจจะย้ายถิ่น " หน้าเดียวกัน

ตารางที่ ๑๑ อัตราส่วนร้อยละหัวหน้าครัวเรือนที่เดินทางไปต่างถิ่น
จำแนกตามความถี่ที่เดินทางไปและการย้ายถิ่นของครัวเรือน^๒

	ผู้เคยย้ายถิ่น			ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น		
	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ความถี่การเดินทางไปต่างถิ่น						
เคย	๗๘.๘ (๘๖๘)	๘๕.๘ (๒๕๒)	๓๓.๒ (๒๐๑)	๒๓.๘ (๓๑๓)	๒๘.๓ (๓๘)	๒๘.๘ (๖๑)
ไม่เคย	๒๘.๒ (๑๕๐)	๕๓.๐ (๒๘๑)	๖๕.๘ (๓๙๙)	๓๘.๒ (๑๗๑)	๗๑.๗ (๘๖)	๗๕.๒ (๑๘๕)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๐.๘ (๖)	๑.๑ (๖)	๑.๐ (๖)	๑.๐ (๕)	๐.๐ (๐)	๐.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๒๒๐)	๑๐๐.๐ (๕๔๙)	๑๐๐.๐ (๖๐๖)	๑๐๐.๐ (๕๘๙)	๑๐๐.๐ (๑๒๐)	๑๐๐.๐ (๒๘๖)

- ๑ หมายถึง การเดินทางออกจากถิ่นที่อยู่ปกติของประชากร ไปยังสถานที่อื่น ๆ เป็นการชั่วคราว แต่มิใช่การย้ายถิ่น
เขตเมืองหมายถึงผู้ที่เคยหรือไม่เคยเดินทางไปเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อนในเขตชนบทในระหว่างปีที่แล้ว เขตชนบทหมายถึงผู้ที่เคยหรือไม่เคย
เดินทางไปยังตลาดในตัวอำเภอที่ตนอยู่หรืออำเภอใกล้เคียงที่สุด จังหวัดที่ตนอยู่หรือจังหวัดอื่นและพระนคร-ธนบุรี รวมทั้งการเดินทางไปต่างประเทศ
- ๒ หมายถึง การเปลี่ยนถิ่นที่อยู่โดยการโยกย้ายจากถิ่นที่อยู่ปกติไปยังที่อยู่ใหม่เป็นการถาวร ทั้งนี้เป็นการย้ายจากหรือระหว่างเขตเทศบาลหนึ่ง
ไปยังเขตเทศบาลอื่นหรือระหว่างเขตเทศบาลไปยังนอกเขตเทศบาล และระหว่างอำเภอหนึ่งไปยังอำเภออื่นที่อยู่นอกเขตเทศบาล

สำหรับผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในเขตชนบท มีสัดส่วนจำนวนผู้ที่เดินทางไปต่างถิ่นมากกว่าเขตเมือง คือร้อยละ ๖๓.๘ ในชนบท ๒๘.๓ ในเขตเมืองต่างจังหวัดและ ๒๔.๘ ในพระนคร-ธนบุรี ผู้ที่ไม่เคยเดินทางไปต่างถิ่นมีร้อยละ ๓๕.๒ ในชนบท ๗๑.๗ ในเขตเมืองต่างจังหวัดและ ๗๕.๒ ในพระนคร-ธนบุรี

กล่าวโดยสรุป ผู้เคยย้ายถิ่นมีแบบแผนการสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคลในการเดินทางไปต่างถิ่น มากกว่าผู้ไม่เคยย้ายถิ่น โดยเฉพาะในเขตชนบทที่ตราส่วนร้อยละของผู้ที่เคยเดินทางไปต่างถิ่นมีมากกว่าเขตเมืองไม่ว่าจะมีผลกระทบจากการย้ายถิ่นหรือไม่ นอกจากนี้พบว่า การย้ายถิ่นมีส่วนสัมพันธ์กับการเดินทางไปต่างถิ่น กล่าวคือ ผู้ที่เคยย้ายถิ่นมีแนวโน้มที่จะเดินทางไปต่างถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดและลักษณะของข้อมูลที่มีอยู่ไม่อำนวย ทำให้ไม่อาจศึกษาความสัมพันธ์ในรายละเอียดมากกว่านี้ได้

การเปิดรับสื่อมวลชน (Exposure to Mass Media)

จากการเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่มติดอกการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ โดยพิจารณาถึงปัจจัยทางด้านประชากรเกี่ยวกับการย้ายถิ่น (ตารางที่ ๑๒) ปรากฏว่า อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือพิมพ์จำแนกตามความถี่ที่อ่านและการย้ายถิ่นนั้น ผู้ที่เคยย้ายถิ่นในชนบทที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้มีจำนวนเพียงร้อยละ ๖.๘ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๒๘.๘ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๓๘.๖ ตามลำดับ ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในชนบทที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันนี้มีจำนวนลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๒.๐ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๒๔.๒ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๓๘.๕ ผู้เคยย้ายถิ่นที่ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์หรืออ่านไม่ออกในชนบทมีจำนวนร้อยละ ๕๔.๗ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๓๘.๐ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๒๖.๖ ผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นและไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ในชนบทมีจำนวนร้อยละ ๕๘.๗ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๕๕.๐ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๔๗.๕ ตามลำดับ

โดยทั่วไป ลักษณะแบบแผนการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์สำหรับผู้ที่มีผลกระทบจากการย้ายถิ่นจะมีจำนวนผู้เปิดรับสื่อประเภทนี้มากกว่าผู้ที่ไม่มีผลกระทบจากการย้ายถิ่นทั้งในเขตเมืองและชนบท ยกเว้นในพระนคร-ธนบุรี ที่ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นกลับมีจำนวนผู้เปิดรับสื่อมากกว่าผู้เคยย้ายถิ่น แต่ก็เป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย ผู้เคยย้ายถิ่นในชนบทมีจำนวนผู้เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ร้อยละ ๕๔.๗ เขตเมือง

ตารางที่ ๑๒ อัตราส่วนร้อยละหัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือพิมพ์
จำแนกตามความถี่ที่อ่านและการย้ายถิ่นของครัวเรือน

	ผู้เคยย้ายถิ่น			ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น		
	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ความถี่ที่อ่านหนังสือพิมพ์						
อ่านทุกวัน	๖.๘ (๘๒)	๒๘.๘ (๑๕๘)	๓๙.๖ (๒๔๐)	๒.๐ (๑๐)	๒๙.๒ (๒๘)	๓๘.๕ (๙๕)
เกือบทุกวัน	๘.๒ (๕๑)	๑๐.๙ (๖๐)	๑๑.๗ (๗๑)	๕.๑ (๒๕)	๗.๕ (๙)	๑๔.๖ (๓๖)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๓๙.๗ (๒๔๖)	๒๓.๑ (๑๒๗)	๒๐.๕ (๑๒๔)	๓๓.๓ (๑๖๓)	๒๐.๓ (๒๘)	๑๙.๐ (๔๗)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๔๔.๓ (๒๗๗)	๓๗.๐ (๒๐๓)	๒๖.๖ (๑๖๑)	๕๘.๗ (๒๘๗)	๔๕.๐ (๕๔)	๒๓.๙ (๖๙)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๐.๖ (๔)	๐.๒ (๑)	๑.๗ (๑๐)	๐.๘ (๔)	๐.๐ (๐)	๐.๐ (๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๒๐)	๑๐๐.๐ (๕๔๙)	๑๐๐.๐ (๖๐๖)	๑๐๐.๐ (๔๘๙)	๑๐๐.๐ (๑๒๐)	๑๐๐.๐ (๒๔๗)

ต่างจังหวัดร้อยละ ๒๒.๘ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๗๑.๘ ผู้ไม่เคยยืมดินในชนบทมีจำนวนผู้
 เปิดรับสื่อร้อยละ ๔๐.๔ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๕๕.๐ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๗๒.๐
 ตามลำดับ ที่น่าสนใจก็คือ จำนวน Potential Reader ซึ่งนาน ๆ อ่านครั้งในชนบทมีจำนวน
 มากกว่าเขตเมืองไม่ว่าจะเป็นผู้ประสงค์การยืมจากกรณียืมดินมาก่อนหรือไม่ก็ตาม

การเปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนังสือหรือนิตยสารของประชากรในเขตเมืองและชนบทเมื่อ
 พิจารณาถึงแบบแผนในการยืมดิน (ตารางที่ ๑๓) ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือหรือ
 นิตยสารจำแนกตามความถี่ที่อ่านและการยืมดินนั้น ผู้เคยยืมดินในชนบทที่อ่านหนังสือหรือนิตยสาร เป็น
 ประจำมีร้อยละ ๖.๐ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๒๖.๗ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๔๘.๑ ตาม
 ลำดับ ผู้ไม่เคยยืมดินที่อ่านเป็นประจำมีจำนวนร้อยละ ๑.๘ ในชนบท ร้อยละ ๑๓.๒ ในเขตเมือง
 ต่างจังหวัดและร้อยละ ๑๗.๒ ในพระนคร-ธนบุรี ผู้เคยยืมดินที่ไม่เคยอ่านหรืออ่านไม่ออกในชนบท
 มีร้อยละ ๘๕.๓ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๔๗.๓ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๕๐.๓ ตามลำดับ

กล่าวโดยทั่วไป จากการเปรียบเทียบแบบแผนการยืมดินกับการเปิดรับสื่อประเภทหนังสือ
 หรือนิตยสารนั้น ผู้เคยยืมดินเมื่อตราจำนวนผู้อ่านหนังสือหรือนิตยสารสูงกว่าผู้ไม่เคยยืมดินทั้งในเขต
 เมืองและชนบท ยกเว้นในพระนคร-ธนบุรีที่ผู้ไม่เคยยืมดินมีจำนวนผู้อ่านหนังสือสูงกว่าผู้เคยยืมดิน
 เล็กน้อย จำนวนผู้อ่านหนังสือทั้งหมดในชนบทร้อยละ ๑๗.๘ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๓๔.๐ และ
 พระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๒๕.๔ เป็นผู้ที่ยืมดิน และผู้อ่านหนังสือทั้งหมดในชนบทจำนวนร้อยละ ๘.๘
 เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๒๔.๐ พระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๒๕.๘ เป็นผู้ที่ไม่เคยยืมดิน ที่น่าสนใจ
 ก็คือ จำนวนผู้ตอบว่าไม่ทราบไม่ตอบในเขตเมืองกลับมีมากกว่าเขตชนบททั้งผู้เคยยืมดินและไม่เคย
 ยืมดิน แสดงว่านอกจากปัจจัยเกี่ยวกับการยืมดินแล้ว อาจจะมีปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องอีกก็ได้
 เป็นต้นว่าการศึกษาทำให้ผู้ตอบไม่ทราบและไม่ตอบมีจำนวนมาก

ในการเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่มีต่อการเปิดรับสื่อมวลชนประเภทวิทยุ
 โดยพิจารณาถึงแบบแผนในการยืมดินของประชากร (ตารางที่ ๑๔) ปรากฏว่า อัตราส่วนร้อยละของ
 หัวหน้าครัวเรือนที่ฟังวิทยุจำแนกตามความถี่ที่ฟังและการยืมดินนั้น ผู้เคยยืมดินที่ฟังวิทยุทุกวันใน
 ชนบทมีร้อยละ ๕๘.๕ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๕๕.๐ และพระนคร-ธนบุรีร้อยละ ๘๗.๔ ผู้ไม่
 เคยยืมดินที่ฟังวิทยุทุกวันในชนบทมีร้อยละ ๕๐.๕ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๕๓.๓ และพระนคร

ตารางที่ ๑๓

อัตราส่วนร้อยละหัวหน้าครัวเรือนที่อ่านหนังสือหรือนิตยสาร
จำแนกตามความถี่ที่อ่านและการย้ายถิ่นของครัวเรือน

	ผู้เคยย้ายถิ่น			ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น		
	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
	ความถี่ที่อ่านหนังสือหรือนิตยสาร					
อ่านเป็นประจำ	๖.๐ (๓๓)	๒๒.๓ (๑๔๓)	๑๘.๑ (๑๒๘)	๑.๘ (๙)	๑๓.๒ (๒๒)	๑๓.๒ (๕๒)
นาน ๆ อ่านครั้ง	๑๑.๘ (๓๓)	๑๑.๓ (๓๑)	๑๑.๓ (๘๐)	๘.๐ (๓๙)	๑๐.๘ (๑๘)	๑๒.๖ (๓๘)
ไม่เคยอ่าน/อ่านไม่ออก	๗๘.๒ (๔๘๕)	๕๖.๓ (๓๒๖)	๕๓.๕ (๓๗๓)	๘๙.๓ (๔๑๓)	๗๖.๓ (๓๙๕)	๕๐.๓ (๑๕๒)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๕.๐ (๒๕)	๑๕.๓ (๙๐)	๑๗.๑ (๑๒๑)	๕.๙ (๒๙)	๒๘.๓ (๔๘)	๑๙.๙ (๖๐)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๒๐)	๑๐๐.๐ (๖๓๐)	๑๐๐.๐ (๓๐๖)	๑๐๐.๐ (๔๘๙)	๑๐๐.๐ (๑๖๓)	๑๐๐.๐ (๓๐๕)

ตารางที่ ๑๔

อัตราส่วนร้อยละหัวหน้าครัวเรือนที่ฟังวิทยุ
จำแนกตามความถี่ฟังและการย้ายถิ่น

	ผู้เคยย้ายถิ่น			ผู้ไม่เคยย้ายถิ่น		
	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
	ความถี่ฟังวิทยุ					
ฟังทุกวัน	๕๕.๕ (๓๖๕)	๕๕.๑ (๓๐๑)	๔๓.๔ (๒๘๓)	๕๐.๕ (๒๔๕)	๕๓.๓ (๖๔)	๔๕.๘ (๑๒๓)
ฟังบ่อยครั้งต่ออาทิตย์	๑๑.๕ (๓๑)	๑๑.๕ (๖๓)	๑๐.๓ (๖๕)	๑๐.๖ (๕๒)	๑๖.๓ (๒๐)	๑๐.๑ (๒๕)
นาน ๆ ฟังครั้ง	๑๕.๓ (๑๒๒)	๑๘.๕ (๑๐๑)	๒๖.๐ (๑๕๓)	๒๓.๐ (๑๓๒)	๒๓.๓ (๒๘)	๒๕.๖ (๓๓)
ไม่เคยฟัง/ไม่มีเครื่องรับ	๘.๔ (๕๒)	๑๔.๓ (๘๐)	๑๕.๒ (๙๒)	๑๑.๐ (๕๔)	๕.๘ (๗)	๑๐.๑ (๒๕)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๑.๐ (๖)	๑.๒ (๑)	๐.๓ (๒)	๐.๔ (๒)	๐.๘ (๑)	๐.๔ (๑)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๒๐)	๑๐๐.๐ (๕๕๖)	๑๐๐.๐ (๖๐๕)	๑๐๐.๐ (๔๘๕)	๑๐๐.๐ (๑๒๐)	๑๐๐.๐ (๒๔๓)

ชนบุรีร้อยละ ๔๘.๘ ตามลำดับ ผู้เคยย้ายถิ่นที่ไม่เคยฟังวิทยุหรือไม่มีเครื่องรับในชนบทมีเพียงร้อย
ละ ๘.๔ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๑๔.๗ และพระนคร-ชนบุรีร้อยละ ๑๕.๒ ส่วนผู้ที่ไม่เคยย้าย
ถิ่นและไม่เคยฟังวิทยุในชนบทมีร้อยละ ๑๑.๐ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๕.๘ และพระนคร-ชนบุรี
ร้อยละ ๑๐.๑ ตามลำดับ

โดยทั่วไป หัวหน้าครัวเรือนในชนบทและเขตเมืองที่เปิดรับสื่อประเภทวิทยุมีจำนวนสูงมาก
ถึงกว่าร้อยละ ๘๐ ผู้ที่มีประสบการณ์จากการย้ายถิ่นในชนบทมีจำนวนผู้ฟังวิทยุทั้งหมดทั้งกลุ่มที่นาน ๆ
ฟังครั้งไปจนถึงฟังทุกวันมากที่สุด คือร้อยละ ๕๐.๗ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๘๕.๑ และพระนคร-
ชนบุรีร้อยละ ๘๔.๑ ผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นปรากฏว่า ในเขตเมืองมีจำนวนผู้ฟังวิทยุมากที่สุด คือร้อยละ
๕๓.๓ พระนคร-ชนบุรีร้อยละ ๘๕.๕ และในชนบทร้อยละ ๘๘.๕ ตามลำดับ ที่น่าสนใจก็คือ ผู้เคย
ย้ายถิ่นในชนบทมีจำนวนผู้ฟังวิทยุมากกว่าในเขตเมือง แต่ในกลุ่มผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นในเขตเมืองมี
จำนวนผู้ฟังวิทยุมากกว่าเขตชนบท

การศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่มคอการเปิดรับสื่อมวลชนประเภท
โทรทัศน์ (ตารางที่ ๑๕) ปรากฏว่า อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ดูโทรทัศน์ จำแนกตาม
ความถี่และการย้ายถิ่นนั้น ผู้เคยย้ายถิ่นในชนบทที่ดูโทรทัศน์ทุกวันมีเพียงร้อยละ ๒.๓ เขตเมือง
ต่างจังหวัดร้อยละ ๑๕.๓ และพระนคร-ชนบุรีร้อยละ ๒๗.๕ ส่วนผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นที่ดูโทรทัศน์ทุกวัน
ในชนบทมีจำนวนร้อยละ ๐.๒ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๑๖.๗ และพระนคร-ชนบุรีร้อยละ ๓๐.๑
ตามลำดับ ผู้ที่ไม่เคยดูหรือไม่อาจรับภาพได้ปรากฏว่า ในชนบทมีอัตราสูงสุดทั้งผู้เคยหรือไม่เคย
ย้ายถิ่น คือร้อยละ ๕๓.๔ และ ๖๖.๕ ตามลำดับ รองลงมาได้แก่เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ ๓๑.๗
และร้อยละ ๓๔.๒ ในเขตพระนคร-ชนบุรีค่าสุดมีจำนวนร้อยละ ๑๓.๕ และ ๑๔.๕ ตามลำดับ

การเปิดรับสื่อโทรทัศน์โดยทั่วไปนั้น กลุ่มผู้เคยย้ายถิ่นมีมากกว่าผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นทุกเขต
คือ ผู้เคยย้ายถิ่นในชนบทมีจำนวนผู้ดูโทรทัศน์ทั้งหมดร้อยละ ๔๔.๔ เขตเมืองต่างจังหวัดร้อยละ
๖๗.๒ และพระนคร-ชนบุรีร้อยละ ๘๕.๑ ผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่นในชนบทมีจำนวนร้อยละ ๓๐.๒ เขตเมือง
ต่างจังหวัดร้อยละ ๖๕.๕ และพระนคร-ชนบุรีร้อยละ ๘๔.๔ ตามลำดับ ที่น่าสนใจก็คือ การเปิด
รับสื่อโทรทัศน์มีความสัมพันธ์กับแบบแผนในการย้ายถิ่นน้อยมาก โดยเฉพาะผู้ที่ไม่เคยดูหรือไม่อาจรับ
ภาพได้ในชนบทมีอัตราส่วนสูงมากอาจเป็นเพราะมีปัจจัยอื่นเข้ามาแทรกซ้อน (Intervening)
มากกว่า เช่น การขาดแคลนเครื่องรับเนื่องจากมีราคาสูงเกินกว่าที่จะหาซื้อมาได้งายและไม่อาจ

ตารางที่ ๑๕

อัตราส่วนรอยหัวหนาคริว เรือนที่คูโทรทัศน์
จำแนกตามความถี่และการย่นของคริว เรือน

	ผู้เคยย่น			ผู้ไม่เคยย่น		
	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี	เขตชนบท	เขตเมืองต่างจังหวัด	พระนคร-ธนบุรี
ความถี่คูโทรทัศน์						
ทุกวัน	๒.๓ (๑๔)	๑๕.๓ (๘๔)	๒๗.๕ (๑๖๘)	๑.๒ (๖)	๑๖.๗ (๒๐)	๓๐.๑ (๗๕)
น้อยครั้ง	๓.๔ (๒๑)	๑๐.๒ (๕๖)	๑๗.๘ (๑๐๕)	๔.๑ (๒๐)	๑๐.๐ (๑๒)	๑๔.๕ (๓๖)
นาน ๆ ครั้ง	๓๘.๗ (๒๔๐)	๔๑.๗ (๒๒๕)	๓๕.๘ (๒๔๓)	๒๔.๕ (๑๒๒)	๓๕.๒ (๔๗)	๓๕.๘ (๕๕)
ไม่เคยและไม่เคยรับภาพ ได้ในเขตนี้	๕๓.๔ (๓๓๑)	๓๑.๗ (๑๗๔)	๑๓.๕ (๘๕)	๖๖.๕ (๓๒๗)	๓๔.๒ (๔๑)	๑๔.๕ (๓๗)
ไม่ทราบไม่ตอบ	๒.๓ (๑๔)	๑.๑ (๖)	๑.๐ (๖)	๒.๕ (๑๔)	๐.๐ (๐)	๐.๘ (๒)
รวม	๑๐๐.๐ (๖๒๐)	๑๐๐.๐ (๕๕๕)	๑๐๐.๐ (๖๑๑)	๑๐๐.๐ (๔๘๕)	๑๐๐.๐ (๑๒๐)	๑๐๐.๐ (๒๔๕)

รับภาพได้เพราะรัศมีการส่งภาพยังครอบคลุม (coverage) ไปไม่ถึงในท้องที่บางแห่ง กล่าวโดยสรุป การศึกษาเปรียบเทียบประชากรในเขตเมืองและชนบทที่มีต่อการเปิดรับสื่อมวลชนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับปัจจัยทางค่านิยมประชากรในเรื่องการย้ายถิ่นนั้น พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของประชากรที่มีประสบการณ์จากการย้ายถิ่นมีมากกว่าผู้ที่ไม่เคยย้ายถิ่น และในเขตชนบทประชากรมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าในเขตเมือง นอกจากนี้การย้ายถิ่นมีส่วนสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอีกด้วย สำหรับการเปิดรับสื่อมวลชนนั้น ปรากฏว่า สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ จำนวนผู้อ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าผู้อ่านหนังสือหรือนิตยสารไม่ว่าผู้อ่านจะมีประสบการณ์จากการย้ายถิ่นหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะอยู่ในชนบทหรือเขตเมืองด้วย ส่วนการเปิดรับสื่อประเภท Electronic ได้แก่วิทยุและโทรทัศน์นั้น ปรากฏว่า สื่อประเภทวิทยุเป็นสื่อที่มีจำนวนผู้ฟังมากที่สุด คือกว่าร้อยละ ๘๐ ในทุกเขตของประเทศ ผู้เคยย้ายถิ่นในชนบทมีจำนวนผู้เปิดรับมากกว่าเขตเมือง แต่ผู้ไม่เคยย้ายถิ่นในเขตเมืองมีจำนวนผู้เปิดรับสื่อวิทยุมากกว่าในชนบท การเปิดรับสื่อประเภทโทรทัศน์ในพระนคร-ธนบุรีมีอัตราส่วนสูงที่สุดและอัตราต่ำสุดในชนบท ทั้งกลุ่มผู้ที่เคยย้ายถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่า แบบแผนในการย้ายถิ่นและการเปิดรับสื่อมวลชนทุกประเภทมีความสัมพันธ์กัน เว้นแต่สื่อประเภทโทรทัศน์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อและการย้ายถิ่นมีเพียงเล็กน้อย

